శ్రీ దే వి

నల భైఐదు రూపాయల మీద గుమాస్తాగా చేరేడు, సంజీవరావు. అది ఒక బట్టల మిల్లులో.

యజమానితో ఇంటర్వ్యూ చేసినన్నిక్షణాలు అతని గుండె అదటుతో కొట్టుకోసాగింది ఎందుకనిఅంటే ఉద్యోగపు ప్రి యత్నం లో అతను పడిన శ్రమ రాస్తే పెద్ద భారత మంతౌతుంది,

మిల్లు యజమాని సుబ్బరాయ శ్రేష్టి అతని మొహం ఒకసారి పరిశీలించి చూశాడు.

"సరే. ఈ వేళనించే పనిలో చేరు" అన్నాడు.

సంజీవరావుకు నెత్తిమీదినుంచి పెద్ద బరువు దింపి నట్టయింది. ఒక అరగంటలో ఆర్డర్లు టైపు ఐ రావడం, అతను పనిలో చేరడం జరిగింది.

అకౌంట్సు క్లర్కుగా అతనికి పని ఇచ్చారు. కొన్ని గంటల్లోనే అతను ఫైలూ్సా, పాత రికార్డ్సూ, అన్నిటినీ పరిచయం చేసుకున్నాడు.

రెండు గంటలవేళ యజమాని కొన్ని పేబిల్సు ఇచ్చి ఒక గంటలో తప్పులులేకుండా చూసిఇమ్మన్నాడు. అతనాపనిని నెరవేర్చాడు. యజమానికి చాలా సంతోషంకలిగింది. "వెరీ గుడ్" అని మాత్రం అన్నాడు.

సుబ్బారాయుడు, చాలా ధనవంతుడు. అతను స్కూలు ఫైనల్ మూడుసార్లుతప్పితే, తండ్రి గతిలేక వ్యాపారంలోకి

దింపాడు. అతనికి ఆ వ్యాపారంలో శ్రద్ధలేక బట్టలవర్తకంలోకి దిగి, దానిలో వొచ్చిన లాభాలతోనూ, తన సొంత ఆస్తితోనూ, తండ్రి చనిపోయాక ఒక బట్టల మిల్లు పెట్టాడు. యుద్ధపు రోజుల్లో లాభాలు అతన్ని ఆకాశాని కెత్తాయి. ఆ రోజుల్లోనే శ్రేష్టి అనే పదాన్ని కూడా తన పేరుకు తగిలించుకొన్నాడు.

యజమాన్ని మొదటి దెబ్బలోనే మెప్పించ గలిగినందుకు సంజీవరావుకు చాలా గర్వం కలిగింది.

సాయంత్రం ఆఫీసునించి రాగానే కాఫీ తాగి, కొంత డబ్బును హోటల్లో అడ్వాన్సుగా యిచ్చి, కొంత డబ్బుతో పళ్ళు కొన్నాడు, యజమానికి బహూకరించటానికి. ఎందుకనో అతని హృదయం ఆనందంతో వుప్పొంగ సాగింది. ఎంతలేదన్నా కొన్నాళ్ళలో పనంతా నేర్చుకొని అకౌంటెంట్ కాలేకపోడు! అదేనేమో అతనిఆనందానికి కారణం. ఆఫీసునించి వొచ్చేటప్పుడే యజమాని ఇంటి ఎడ్రెసు అడిగి వుంచాడు. పళ్ళు సంచిలో వేసుకొని తిన్నగా అటువైపు బయలుదేరాడు.

కొంతసేపటికి యజమాని ఇల్లు చేరాడు. యజమాని కారుషెడ్ ఖాళీగా తెరిచే వుంది. అతనికి ముందర నిరాశ కలిగింది. కాని ఒకవేళ ఇంట్లో వుండి కారు ఎక్కడికన్నా పంపాడేమోనని వీధి గుమ్మం దగ్గరికి వెళ్ళాడు. పల్చని తెర గుమ్మాన్ని కప్పుకుని వుంది. అయినా లోపలి మనుష్యుల్ని చూడ్డం కష్టం కాదు. కాని లోపలి వాళ్ళకి పై మనుషులు బాగా కనబడతారు. అతడు గుమ్మం దగ్గరే కొన్ని క్షణాలు సాలోచనగా నించుని చూశాడు. లోపల అయిదారు సోఫాలు

వున్నాయి. ఒక సోఫా దగ్గర చిన్న టేబుల్ మీద రేడియో పెడుతూ ఎవరో అందమైన స్త్రీ కూచుని ఉంది. అతనికి ముందుకు వెళ్ళడానికి, వెనక్కి పోవడానికి తోచక, సంకోచం లోపడి, ఏమీ చెయ్యలేదు. కొంతసేపు అట్లాగే నించున్నాడు.

లోపలి స్త్రీ రేడియో తగ్గించి "ఎవరదీ? లోపలికి రావొచ్చు" అంది. కంఠం కూడా చాలా తియ్యగా వుంది.

ఏమీ తోచక సంజీవరావు లోపలికి వొచ్చి పళ్ళ సంచి కింద పెట్టాడు. సంజీవరావు ఎర్రగా లేకపోయినా ముఖంలో కళ వుంది. ఏ స్త్రీ దృష్టినైనా కొన్ని క్షణాలు నిలబెట్టే సహజ సౌందర్యం అతనిలో లేకపోలేదు.

ఆ స్త్రీ కళ్ళు విప్పార్చుకుని కొన్ని క్షణాలు అతన్ని చూసింది. సంజీవరావుకు అగమ్య గోచరమైంది. ఏం మాట్లాడాలో తెలీలేదు. కళ్ళు అమాయికత్వాన్ని చూపెడుతున్నా మనసులో ఎన్నో ప్రశ్నలు పరుగెత్తాయి! ఎవరావిడ? యజమాని భార్యా? వాళ్ళలో కూడా ఇంత అందమైన వాళ్ళుంటారా? ధనవంతుడు కనక యెవరినన్నా తెచ్చుకున్నాడేమో? కాని సమాధానాలు మాత్రం దొరకలేదు.

ఆవిడే అంది: "ఏమిటది? అలా కూచోండి! ఎవరు మీరు?''

సంజీవరావు భయపడుతూ ఒకసోఫా కొసని కూచుని ఇలా సమాధానాలు ఇచ్చాడు.

''నేను ఆఫీసులో కొత్తగా గుమాస్తాగా చేరేను... నాపేరు సంజీవరావు. యజమాని గారికి బహుమతిగా పళ్ళు తెచ్చాను."

అంతసేపూ అతని మాటలని వినకండానే అతన్ని చూపులతో కొరుక్కు తినసాగింది, ఆవిడ.

నవ్వుతో "యజమానురాలిగారికి ఏమిటాతేలా?" అంది.

సంజీవరావు దెబ్బ తిన్నట్టయ్యాడు. ఏం చెప్పాలో తెలీలేదు.

"నేను బీదవాణ్ణి. ఇంతకంటె ఇంకేమివ్వ గలను? ఇవే యజమానురాలిగారికీని".

ఆవిడ ముఖంలో నవ్వు పోలేదు. కొత్త ఆనందం తొణికిస లాడసాగింది. ఒంటిమీది నగలు, సిల్కుచీర వీధి లోంచి వొచ్చే సంధ్యా కాంతుల్ని ప్రతిఫలింప చేస్తున్నాయి. సంజీవరావుకి మూర్ఛ వొచ్చేలా అయింది. వెంటనే వెళ్లిపో దామనుకున్నాడు. కాని సంభాషణ సగంలో ఆపిపోతే ఏం కొంప మునుగుతుందో?

ఆవిడ వయస్సు ముప్పైలోపు. తెల్లగా అందంగా వుంది. ఆకర్షణీయంగావుంది. కొన్ని క్షణాల నిశ్శబ్దం.

"పేదవారా? పాపం!" వింత నవ్వు నవ్వింది. సంజీవ రావు మనస్సులో భావాలు చెప్పడానికి మాటలు చాలవు. యేదో స్వప్నంలోని భావ పరిణామంలా మారింది అతని ధోరిణి. మౌనంగా సౌందర్యాస్వాదన తప్ప మరేం చెయ్య లేక పోయాడు.

"డబ్బుతోనే భాగ్యవంతులౌతారా? కొందరు అందం లో, కొందరు విద్యాధిక్యతలో, మరికొందరు ఏదో లలిత కళారాధనలో— అందరూ అన్ని విధాలు!"

గట్టిగా నవ్వింది. అతని చెవుల్లో కంచు గంటలు

మోగించినట్టయింది. అర్థం చేసుకున్నట్టు చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"యజమానిగారు వొస్తే ఇయ్యండి. నేను వొచ్చానని చెప్పక్కర్లేదు." అన్నాడు, వెళ్లడానికి లేస్తూ.

ఆవిడ కూడా లేచింది.

"మంచిది వెళ్ళిరండి! కాని నాకేమీ బహుమతి తేలేదని బాధపడవొద్దు. మీరాకే నాకో బహుమతిలా వుంది" అంది ముఖంలో నవ్వు మాత్రం తగ్గలేదు.

"మీపేరు తెలుసుకోవచ్చా?" అన్నాడు అతను వెళ్ళబోతూ

"శ్రీదేవి" అంది, అదోరకంగా చీర చెరగుని కండువాలా కప్పుకుంటూ.

♦ ♦ ♦

శ్రీదేవి నిజంగా సుబ్బారాయ శేష్టి భార్య. అతను చిన్నతనంలో తల్లిదండ్రిలు చెప్పినట్టు విని పెళ్ళి చేసుకోలేదు. చాలా ఆలస్యంగా ముప్పై ఏళ్ళొచ్చాక శ్రీదేవిని వెతికి, పత్యేకం ఆవిడ అందాన్ని వరించి పెళ్లి చేసుకున్నాడు. శ్రీదేవి కూడా వాళ్ల తరగతికి చెందినదే అయినా అందాన్ని వరంగా పొంది పుట్టింది. ఆవిడిని చూసిన వాళ్లు ఆవిడ కులం చెప్పగలగడం కష్టమైన పని. అందుకనే సంజీవరావుకి ఆవిడని చూడగానే విపరీతాలోచనలు కలిగాయి.

శ్రీదేవికి వివాహ మయ్యేటప్పటికి పదిహేను సంవత్సరాలు. ఈ పదిహేనేళ్ల వివాహ జీవితం దాదాపు సంతోషమయంగానే గడిచింది. ఆవిడ అసలు చాలా బీద కుటుంబానికి చెందింది. కొంచెం చదువుకున్నది కూడా. సుబ్బా

రాయ శ్రీప్తితో వివాహమయ్యే ముందర ఘోర్తుఘారం చదివేది. అలాంటి మనిషిని ఒక్కసారిగా ఈయన తన ప్రేమ ప్రవాహంతో, ఆనందసాగరంలో, తేల్చి పడవేశాడు.

[illegible] సంజీవరావు వెళ్ళిపోయిన కొన్ని క్షణాలు చైతన్య విహీనై కూచుంది శ్రీదేవి. ఇంతగా తన దృక్కుల్ని తన ఆకారంలో బంధించిన పురుషుడ్ని శ్రీదేవి తన జీవితంలో చూళ్లేదు.

ఏదో భర్తతో నిశ్చింతగా బతకడం తప్ప ఎప్పుడూ ప్రేమని గురించిగాని, ఇతర పురుషుల్ని గురించిగాని ఆలోచించి ఎరగదు. కాని ఈ వేళ సంతోషంతో నిండిన మనస్సు ఎడ తెగని ఆలోచనల్ని చెయ్యసాగింది. ఏ ఆధారం లేక సముద్రంలో ఈదే మనిషికి ఏదో తెప్ప దొరికినట్టు, అంధకారంలో మసిలే మనిషికి వెలుగు కనపడ్డట్టు, అనంతాకాశంలో ఎగిరే జీవికి వాలడానికి చోటు లభించినట్టు అయింది.

శ్రీదేవి సాధారణంగా పరాయి మొగవాళ్ళతో మాట్లాడి యెరగదు. ఇదివరకు యెవరైనా ఇల్లునించి, భర్త ఆఫీసునించీ ఏవన్నా వార్తలు తేవడం, అప్పుడప్పుడు రావడం కద్దు. కాని ఎవరితోనైనా సరే, ముక్తసరిగా, అవసరమైనంతే మాట్లాడి పంపించేది.

సంజీవరావులోని ఏదో అసాధారణమైన ఆకర్షణ ఆవిడకి మత్తు కలిగించి అలా మాట్లాడేలా చేసింది.

ఎన్నో ఆలోచనలు యెక్కువై ఒక్కసారిగా తల నొప్పి వొచ్చినట్టయింది శ్రీదేవికి.

''అబ్బ! ఎవడితను? ఒక సామాన్యమైన వ్యక్తికోసం

ఆలోచించి నా మెదడు ఎందుకిలా కష్టపడాలి. మా ఆఫీసులో గుమాస్తాయేగా! అనుకుంది.

అంతలోకి వీధిలో కారుహారన్ వినపడింది.

మెర్క్యురీలైట్ వెలిగించి, లేచి నించుంది. భర్త లోపలికి వచ్చాడు. రాగానే సంచీ యెదట కనపడింది.

"ఏమిటది!" అన్నాడు సోఫామీద కూచుని. శ్రీదేవి పక్క స్టూలుమీద కూచుని బూటు లేసులు విప్ప సాగింది. అతను ఒక చెయ్యి శ్రీదేవి భుజం మీద వేశాడు. రెండో చేతిలో పెద్ద చుట్ట వుంది.

"ఎవరో మీ ఆఫీసులో కొత్త గుమాస్తా మీకు బహుమతిగా పండ్లు తెచ్చాడు" అంది.

"ఎవడు? పిచ్చివాడిలా వున్నాడే! ఇదేం కొత్త ఆనవాయితీ? సంజీవరావా!" అన్నాడు శ్రేష్టి.

'పిచ్చి లేదు కాని, పిచ్చి యెత్తించేవాడు' అని లోపల అనుకుని "అవును, అతడే గావును" అంది పైకి.

'సంజీవరావు కాదు నా మనో సంగ్రహణరావు' అనుకుంది మళ్ళా.

సంజీవరావుకూ అంతే! ఆనాటి సంఘటనా, యజమానురాలి ప్రవర్తనా, అతని మనోవీధిలో చాలా రోజుల వరకూ వాటి ప్రభావాన్ని అట్టే పెట్టాయి. చాలా రోజులు ఆలోచనలతో గడిపాడు. ఆఫీసులో పని మాత్రం బాగా చేస్తూండేవాడు. ఆ మరునాటినించి యజమాని అతన్ని యెంతో గౌరవంగానూ ఆదరంగానూ చూస్తూండేవాడు.

కొన్నాళ్లకి అతనికి ఎకౌంటెంట్ పని అయింది. అతని ఆనందానికి మేరలేదు. ఒకరోజు ఉద్యోగంకోసమని రోడ్లు పట్టుకుని కాళ్ళు అరిగేలా తిరిగిన అతను ఇవాళ ఆ ఉచ్ఛస్థితిలోకి వెళ్లకలిగాడంటే అతను పొందిన ఆనందాన్ని కొలవగలగడం యెవరితరం?

ఆ వేళ సాయంత్రం ఆఫీసునుంచి ఇంటికి వెళుతూంటే నౌకరు ఒక చిన్న కబురు అందచేశాడు. "సాయంత్రం ఆరు గంటలకి అమ్మగారు మిమ్మల్ని కనపడమన్నారు'' అని.

ఒక్క క్షణం అతనికేం పాలుపోలేదు. ఏమిటీ విశేషం?

అతను అంతా తన శక్తి సామర్థ్యాలూ, తెలివితేటల వల్లే అనుకుంటున్నాడు. కాని ఇప్పుడు అకస్మాత్తుగా తన ఉచ్ఛస్థితికి కారణం వేరేమైనా వుందా? అని అనుమానం కలిగింది. వెంటనే అది బలపడింది కూడా.

యజమాని రెండు రోజుల్నించి వూళ్ళో లేడు. ఏదో అర్జంటు పనిమీద బొంబాయి వెళ్ళాడు. వెళ్ళేటప్పుడు ఆఫీసులోని బాధ్యత తనకే చాలవరకు అప్పగించి వెళ్ళాడు.

యజమాని ఇంటికి వెళ్లేటప్పటికి శ్రీదేవి అందంగా తయారై గుమ్మం దగ్గరే నించుని ఆహ్వానించింది.

సంజీవరావు లోపలికి వెళ్ళాడు.

"యెందుకు పిలిపించారు?"

శ్రీదేవి నవ్వు మొహంతో అతనొక్కసారి చూసింది. అతను నించునే వున్నాడు. ఆ నవ్వులోనూ, ఆ కళ్ల వింత చూపుల్లోనూ ఏదో బలమైన కోరిక, లోతైన భావం తోచింది, అతనికి. కాని పైకేం మాట్లాడ తల్చుకోలేదు.

కాని ఎట్లా పరివర్తించినా అతని ఉద్యోగానికి భంగం కలుగుతుందేమో ననిపించింది.

"ఓయ్! భగవంతుడా" అనుకున్నాడు మనస్సులో.

"మరేం ఫర్వాలేదు కూచోండి. కారణంలేకుండా పిలిపించలేను" అంది శ్రీదేవి తను కూచుంటూ. సంజీవరావు కూడా కూచున్నాడు ఓ సోఫామీద, ఓ పక్కగా.

"మీకు ప్రమోషన్ వచ్చిందిటగా" అంది శ్రీదేవి, ఓరగా అతని కేసి ఒక విధమైన ప్రేమ, గర్వం, గొప్పతనం తొణికిస లాడేలా చూస్తూ.

"అవును!" అన్నాడు అతను. ఏ విధమైన భావము అతని చూపుల్లోలేదు. శాంతంగా ఆమెవైపుచూడసాగాడు.

శ్రీదేవి మళ్ళీ అందుకుంది: "అందుకనే పిలిపించాను. మీకు క్రొత్తగా ఉద్యోగమైనప్పుడు నాకేం బహుమతి ఇవ్వలేదు— మీ దర్శనంతప్ప. ఈ శుభ సమయంలో మీకు నేను బహుమతి ఇవ్వదలచు కున్నాను. ఇష్టమేనా!"

నౌకరు వచ్చి విద్యుద్దీపాలు వెలిగించి వెళ్లిపోయాడు. పైన తిరుగుతున్న ఫాన్‌లా అతని మనస్సు, ఆలోచన్ల సుడిగుండంలోపడి కొట్టుకొని, తిరగ సాగింది. అతని కేమనాలో తెలీలేదు.

"మీదయ!" అని మాత్రం అన్నాడు.

"నడవండి, మీ యింటికి వెడదాం. డ్రైవర్!" అని కేకేసింది.

సంజీవరావు చిత్తయ్యాడు. మనస్సు సుడిగుండంలోపడి మునుగుతుందో, తేలుతుందో తేలీలేదు. భగవంతుడి మీద

భారం వేశాడు.

కారు గుమ్మంముందు ఆగింది. ఆవిడ లేచింది. సంజీవ రావుకూడా లేచేడు.

"నడవండి" అంది.

"మా యింటికి ఎందుకు?" అన్నాడు అతడు సంకోచంలో పడి.

"అంతా వుంది, చెబుతాను" శ్రీదేవి దారితీసింది.

ఇద్దరూ కారులో కూచున్నారు.

"సంజీవరావు గారింటికి పోవోయ్" అంది యజమానురాలు.

డ్రైవర్ కారుని పోనిచ్చాడు.

పది నిమిషాల్లో అతని యిల్లు చేరుకున్నారు. ఇల్లు చాలా పెద్దదే, కాని అందులో ఐదారు అద్దెకుటుంబా లుంటున్నాయి. మధ్య తరగతికి చెందిన మనుష్యుల్లో వుండే దారిద్ర్య భారం పైకే కనపడుతోంది. ఇంటి ముందర ఆ యిళ్ళ పిల్లలు ఏవో ఆటలు ఆడుకుంటున్నారు, కొందరు బట్టలులేక, మరి కొందరు, మాసిన, చిరిగిన బట్టలుతోనూ.

సంజీవరావు దిగి ఇంట్లోకి దారితీశాడు. వెనకాలే శ్రీదేవి వెళ్ళింది, అతనింట్లోకి నిజంగా లక్ష్మి వెడుతున్నట్టు. అక్కడి పిల్లలు, కారు ఆగడం, ఆవిడ లోపలికి వెళ్ళటం, అన్నీ ఆశ్చర్యంతో చూడసాగారు.

సంజీవరావు ఇంట్లో కుర్చీలూ ఏమీ లేవు. ఒక చిన్న పిల్ల ముందుగదిలో ఉయ్యాల్లో పడుకొని ఉంది. శ్రీదేవి వుయ్యాలదగ్గర నించుని, ఆ బిడ్డని ఏకదృష్టితో చూడసాగింది.

ఒక హారికేన్ లైటు వెలుగుతోంది, మధ్యన. అతను దొడ్డి గుమ్మంలోకి వెళ్లి; "ఏయ్, ఏయ్," అని పిల్చాడు. దొడ్లో యెక్కడో పనిచేసుకుంటోంది, అతని భార్య. "వొస్తున్నా" అంది మందమైన కంఠంతో.

అతను మళ్ళా వీధి గదిలోకి వొచ్చి చాపవేశాడు. శ్రీదేవి పిల్లని లేపి, వొళ్ళోకి తీసుకుని కూచుంది, చాపమీద.

"లక్ష్మీ, ఇలారా" అన్నాడు సంజీవరావు.

అతని భార్య లోపలికి వొచ్చింది, చీర చెంగుతో తడి చెయ్యి తుడుచుకుంటూ.

శ్రీదేవిని, వీధిలోని కారునీ, ఆశ్చర్యంగా చూస్తోనే, "నమస్కారం" అంది.

"ఆవిడ మా యజమాని భార్య! నిన్ను చూడాలని వొచ్చారు" అన్నాడు సంజీవరావు.

శ్రీదేవి లేచి ప్రతి నమస్కారం చేసింది.

"అవును, మీ ఆయనకి ఈవేళ ప్రమోషన్ వొచ్చిందిట. అందుకని మీకేమన్నా బహుమతి ఇవ్వాలని వొచ్చాను" అంది. ఆవిడ చేతిలోని బిడ్డ, ఆవిడ ముఖంకేసి, వింతగా చూడసాగింది.

లక్ష్మికి ఇదేం అర్థం కాలేదు. కాని "యెంతమాట!" అంది.

సంజీవరావేదో సంజ్ఞ చేసేడు. లక్ష్మి లోపలికి వెళ్ళింది.

"నిజంగా లక్ష్మే!" అంది శ్రీదేవి కూచుంటో.

తను మౌనంగా తలవొంచుకున్నాడు. ఆవిడ కళ్ళల్లో

ఏదో భావం మెరియడం అతను స్పష్టంగా చూశాడు.

లక్ష్మి ఓ గాజు గ్లాసులో కాఫీ తీసుకొచ్చి, ఆవిడ కిచ్చింది.

"మీరు తాగరా?" అంది శ్రీదేవి.

"ఆయన హోటల్లో తాగి వొస్తారు. నాకు పట్టింపు లేదు" అంది లక్ష్మి. కాని అది సర్దడానికి అన్నమాటని అనేది వాళ్ల ముఖాల్లోని సిగ్గుతో కూడిన భావం దానంతటదే తెలీచేస్తోంది.

శ్రీదేవి మాట్లాడకుండా కాఫీ తీసుకుంది.

"మిమ్మల్ని చూడ్డానికి చాలా సంతోషంగా వుంది" అంది శ్రీదేవి.

"మీదయ. అప్పుడప్పుడు వొస్తూండండి" అంది లక్ష్మి.

"యెందుకు రాను?"

"మీ మాటే పదివేలు; అయినా చూస్తాంగా?"

"రానూ, అమ్మాయ్, నువ్వు నిజం చెప్పు" అంది శ్రీదేవి, పిల్ల మొహంమీద మొహం పెట్టి ముద్దుపెట్టుకుంటూ.

"ఉఁ! ఉఁ! ఉంగా!" అంది పిల్ల. అందరూ ఒక్కసారి నవ్వారు.

"నిజం చెప్పావమ్మా" అని తిరిగి ముద్దు పెట్టుకుంది.

"ఇదిగో, బహుమతి!" అని పిల్లని కింద కూచోపెట్టి, మెడలోంచి నెక్‌లెస్ తీసి పిల్ల మెడలో వేసింది, ఆవిడ.

"ఇదేమిటి అన్యాయం!" అంది లక్ష్మి ఆశ్చర్యంతో.

"మీ దయ చాలు. మాకివేం వొద్దు" అన్నాడు సంజీవరావు, కంగారుతో.

శ్రీదేవి వినలేదు. వెంటనే లేచి, "ఇక వెళ్ళొస్తా" నంది సగర్వంగా.

వాళ్లు తెల్లబోయి లేచారు.

''ఇదేం బావుండలేదు'' పిల్ల మెళ్ళో గొలుసు తీయ బోయాడు సంజీవరావు.

''నామీద వొట్టు'' అంది శ్రీదేవి.

ఇద్దరూ నిశ్చేష్టు లయ్యారు.

శ్రీదేవి కారులో కూచుంది.

లక్ష్మి పిల్ల నెత్తుకుని గుమ్మంలో నించుంది. సంజీవ రావు కారుదగ్గరికి వెళ్ళాడు.

"అన్నట్టు నాకు టైం లేదు. మీరు ఆనక ఓ శేరు ద్రాక్షపళ్ళు తెచ్చి పెడతారా?" అంది శ్రీదేవి.

''అంతకంటేనా? ఇదేం ఘనకార్యమని" అన్నాడు సంజీవరావు

కారు వెళ్ళిపోయింది.

♦ ♦ ♦

అప్పటికి రాత్రి ఎనిమిదైంది.

"భోజనానికి లేవండి" అంది లక్ష్మి. సంజీవరావు బట్ట లు మార్చుకుని, కాళ్లు కడుక్కుని అన్నానికి లేచాడు.

భోజనాలు అయ్యేంతసేపూ వాళ్లదే వింతగా మరీ మరీ తర్కించుకోసాగారు. చివరికి ఈ నిర్ణయానికి వొచ్చారు.

'లక్షాధికారులకి ఓ అయిదారు వందలు లెఖ్ఖా'.

భోజనాలు అయ్యాక భార్య ద్రాక్షపళ్ల సంగతి జ్ఞాపకం చేసింది.

అతను వెంటనే బజారుకివెళ్ళి, ఓ శేరు పళ్లు తీసుకుని, యజమానింటికి బయలు దేరాడు.

ఆ ఇల్లు చేరే టప్పటికి రాత్రి తొమ్మిదిన్నరఅయింది. శ్రీదేవి తెల్లని దుస్తుల్తో, అందమైన నగల్తో ఓ అప్సరసలా తయారయివుంది

తను పళ్ళుతీసుకుని లోపలికి ప్రవేశించాడు.

"వొచ్చారా? రారేమో ననుకున్నాను"

"ఎందుకురాను?" అతనికళ్ళు కృతజ్ఞతతో మెరిశాయి.

"ఆ మాత్రం ప్రేమవుంటే నేను ధన్యురాల్నే"

ఈ మాటలు అతనికి అర్థం కాలేదు. అందుకని మౌనం వహించాడు, వింతగా చూస్తో.

"ఏం ద్రాక్షపళ్ళు తెచ్చారు?"

"నల్లద్రాక్ష"

"అవెందుకు తెచ్చారు?" కోపంగా అంది.

"ఇవే తియ్యగా వుంటాయి!" అన్నాడు భయంగా.

"పచ్చ ద్రాక్షా?"

"పుల్లగా వుంటాయి"

"ఎర్రి ద్రాక్ష!" పక్కున నవ్వింది.

అతను మాట్లాడ లేదు.

"ఏం చెప్ప రేం!"

"నేను వాటిని చూళ్లేదు" అన్నాడు.

"ఇవిగో చూడండి, రుచి చూచి, ఎలా వున్నాయో చెప్పండి."

దగ్గరగా వొచ్చి నించుని, తన పెదిమిల్ని చూపించిం

ది. ఉచ్ఛ్వాస, నిశ్వాసాల ఎగపుల్లో ఆవిడ వక్షం తనకి తగు ల్తుందేమోననే భయం కలిగేంత దగ్గరగా నించుంది.

ఇప్పటికి సంజీవరావుకి కథ అర్థం అయింది. ఇలాంటి కథలు అతను చాలా విన్నాడు, కాని అది ఎవరో అదృష్టవం తుల సంగతి అనుకున్నాడు. ఇలా నవలాత్మకమైన సంఘటన మాదిరిగా జరుగుతుందని అతను అనుకోలేదు. ఒక క్షణం సందిగ్ధంలో పడ్డాడు. ఏమి చేసినా భావి చెడనూ వొచ్చు, అదృష్టం పట్టనూ వొచ్చు. ఒక్కసారి భార్య గుర్తుకు వొచ్చిం ది. మనస్సులో అంతఃకలహం చెలరేగింది.

శ్రీదేవి అతని కళ్ళలోకి తీవ్రంగా చూడసాగింది.

"నా లక్ష్మివే నువ్వు" బలంగా దగ్గరికి తీసుకున్నాడు. శ్రీదేవి తన్మయత్వం చెందింది... ..

♦ ♦ ♦

సుబ్బరాయశ్రేష్టి ఓ దుర్వార్తతో బొంబాయినించి వొచ్చాడు. అతనికి ఏదో కారు ప్రమాదంలో నడుం విరిగింది టెలిగ్రాం వొస్తే సంజీవరావు, శ్రీదేవి స్వయంగా వెళ్ళి, బొంబాయి నించి అతన్ని తీసుకొచ్చారు, ఫస్టు క్లాసులో.

ఇంటికొచ్చిన కొన్నాళ్ళకి సుబ్బారాయుడు సంజీవ రావుకే మేనేజరు పని ఇచ్చి, మిల్ మేనేజ్‌మెంట్ అంతా అతని చేతిలో పెట్టాడు. సంజీవరావు బాధ్యతనంతా స్వీకరిం చాడు. కాని నమ్మకద్రోహంచేసేంత మూర్ఖుడవదల్చుకోలేదు

సుబ్బారాయుడు పడక కుర్చీమీద నుంచి లేవలేడు. అక్కడే ఎప్పుడూ వుండి, మిల్లు పనులు స్వయంగా సంజీవ రావుని పిలిపించి చూస్తుండేవాడు.

శ్రీదేవికిది ఒక విధంగా బాధగా వున్నా మరో విధంగా పెద్ద అడ్డంకు తీరినట్లనిపించింది.

సంజీవరావుతో ప్రేమ కలాపాలు నిర్విఘ్నంగా సాగే ఏర్పాటులన్నీ చేసుకుంది. శ్రీదేవి ప్రేమ 'లక్ష్మి' రూపంలో సంజీవరావు ఇంటికి ప్రవహించ సాగింది.

కొన్నాళ్లలోనే అతను కారుకొని పెద్ద ఇల్లు అద్దెకి తీసుకున్నాడు. ఈ సంగతి లక్ష్మి కనిపెట్టక పోలేదు. కాని భర్త దగ్గర నోరెత్తే ధైర్యం లేదు.

అయినా అక్కడికీ అంది.

"మీరు రోజు రోజుకీ మారిపోతున్నారు"

"ఏం చెయ్యమంటావు? అదృష్టాన్ని కాలతన్నమంటావా? దరిద్రంలోనే బతకాలని వుందా?"

లక్ష్మి బదులు పలుకలేక పోయింది. పైపై సుఖాలు ఎంతగావున్నా, భర్తని పోగొట్టుకున్నాననే బాధ ఆమెలో పోలేదు.

మళ్లీ కొన్నాళ్లు పోయాక ఈ క్రింది సంఘటన జరిగింది. సంజీవరావు భోజనం చేస్తున్నాడు, ఓ రాత్రిపూట. లక్ష్మి అంది: "మనకీ అదృష్టం చాలు".

"నీ ఉద్దేశం?"

"చాలా రోజుల్నించి సహిస్తున్నాను. ఇంక ఆ శ్రీదేవి జోలి మనకు వద్దు. ఈ మాత్రం అదృష్టం మనకి చాలు. కావలిస్తే ఆవిడకి కృతజ్ఞులంగా వుందాం. నా అభ్యంతరం లేదు"

సంజీవరావు మాట్లాడలేదు. భోజనమై కంచంలో చెయ్యి కడుక్కొని లేవబోయాడు.

"ఏం మాట్లాడకుండా లేస్తున్నారు?"

"ఏం చెప్పను? నీలో ఎప్పుడూ లేంది ఈర్ష్య పుట్టిందే మిటా? అని ఆలోచిస్తున్నాను. ఆడాళ్ళు ఈర్ష్యకు లోను కాకూడదు. ఈర్ష్యని జయించిన వాళ్ళు అమరత్వాన్ని సమీపిస్తారన్న మాట."

లక్ష్మి కళ్ళలో నీళ్ళు నిండాయి.

"ఈర్ష్య కాదు. కాని నా జీవితం? మీరు ప్రేమించి నట్లు ఆవిడని ప్రేమించమంటే నేనూ ప్రేమిస్తాను. గౌరవిస్తాను. కాని ఆవిడతో సంబంధం నాకు ఇక మీదట బాగు లేదు" అని ఖచ్చితంగా చెప్పింది.

సంజీవరావు లేచి బట్టలు మార్చుకున్నాడు.

"వెడతారన్న మాట"

"నీ మాటలకి బదులు చెప్పటం కష్టం".

"ఈ జీవితాన్ని భరించడం నాకు కష్టం అవుతోంది. లోకం నోరు మూయ్యడానికి మూకుడుందా? నాకు ఇంక ఓపిక లేదు. మిమ్మల్నీ, మీ గౌరవాన్నీ సంరక్షించుకోడానికి అర్ధాంగినైన నాకు హక్కువుంది"

లక్ష్మి గుమ్మానికి అడ్డు వెళ్లింది.

"ఏమిటిది, లక్ష్మీ?" అన్నాడు సంజీవరావు, కోపంతో.

గోడ గడియారం తొమ్మిది కొట్టింది.

"ఈ వేళకి తప్పదు! తర్వాత అంతా చెబుతాను" మళ్ళా లాలనగా అన్నాడు.

"వీల్లేదు" గుడ్లనీరు నింపుకునే అంది.

"లక్ష్మీ!'' గట్టిగా అరిచాడు సంజీవరావు.

"తప్పుకో!" గద్దించాడు.

"వీల్లేదు. వీల్లేదు. వీల్లేదు." రెట్టించి అంది; గొంతు జీర పోయింది.

"స్టుపిడ్, గెటవుట్" అని పక్కకి తోసి వెళ్లిపోయాడు సంజీవరావు. లక్ష్మి కిందపడిపోయింది. బద్దలైన చేతుల గాజుల ముక్కలు గదంతా చెల్లా చెదరు అయ్యాయి, బూట్ల చప్పుడు క్రమంగా అంతర్థాన మైంది! తరువాత కారు ధ్వనీ.

లక్ష్మికి దుఃఖం ఒక్కసారిగా పొర్లి వొచ్చింది.

"అమ్మా!" అని చేతుల్లోకి ముఖం తీసుకుని వెక్కి యేడవ సాగింది.

"అమ్మా" అంటూ కెవ్వున నిద్దట్లో కేక వేసి కూతురు లేచింది. తల్లి దగ్గరికొచ్చింది.

"ఏడవకే అమ్మా" అని కళ్ల నీళ్ళు తుడవ సాగింది, చిన్న చేతి వేళ్ళతో.

♦ ♦ ♦

సుబ్బరాయశ్రేష్ఠి శారీరకంగానూ, మానసికంగానూ కూడా క్రమంగా నీరసించి పోయాడు. తన అంత్యదశ సమీపించినట్టు ఎప్పుడో తెలుసుకున్నాడు. శ్రీదేవి ఈ పరివర్తనని కూడా అతను గమనించక పోలేదు, ఓరోజు ఇలా జరిగింది.

అతను మామూలుగా తన పక్కమీద పడుకున్నాడు. పక్కన శ్రీదేవి మంచం వుంది. అతనికి నడుం విరిగిన నాటి నించి సాంసారిక జీవితాన్ని బలవంతంగా విసర్జించ వలసి వొచ్చింది. ఎప్పుడూ, మంచంమీద గాని, పడక కుర్చీలో గాని వెల్లకిలా పడుకునే వుండాలి. పక్కలికి తిరగడానికి

కూడా వీలులేక పోతోంది.

ఆరోజు రాత్రి మూడు గంటలవేళ మెలుకువ వొచ్చింది. రాత్రి గాలి మెల్లగా సంగీతాన్ని పాడుతో వీస్తోంది. ఆకుపచ్చని బల్బుకాంతి దోమతెరని చించుకుని లోపలికి వొస్తోంది. ఆ వెలుతురులోనే మెడ పక్కకి తిప్పి శ్రీదేవి పక్కకేసి చూశాడు. అది శూన్యంగా కనపడింది. మళ్లీ రెండు మూడుసార్లు చూశాడు. కాని మొదట చూసింది నిజమే అయింది.

"శ్రీదేవీ..." మెల్లిగా పిలిచాడు. బదులు రాలేదు. అతనికేమీ తోచలేదు. శ్రీదేవి అన్నాళ్ళూ అతనికి తెలియనంతగా తన ప్రవర్తనని దాచి పెట్టింది. ఎక్కడికైనా వెళ్లిందేమోనని అతననుకున్నాడు. తర్వాత నిద్దర పట్టలేదు. అరగంటపైగా గడిచింది. శ్రీదేవి రాలేదు. అతని మనసు ఎంతో ఆందోళన పడసాగింది. ఏవేవో ఆలోచనలు తోచాయి. తన జీవితాన్నంతటిని వెనకచూపు చూసుకున్నాడు. సంఘంలో తను ఈ ఉన్నతస్థానం పొందడానికి పడిన శ్రమా, బాధా అన్నీని. తర్వాత శ్రీదేవి తోటి తన జీవితాన్ని మొదటినించి తల్చుకున్నాడు. కళ్ళు ఆనందబాష్పాల్తో నిండాయి. అవే కొన్ని క్షణాల్లో దుఃఖాశ్రువులుగా మారాయి. ఒక్కొక్క బాష్ప బిందువే అతని మాసిన గెడ్డంలోంచి నెమ్మదిగా జారి పక్కమీద పడసాగింది.

కాకులు కూతలు ప్రారంభించాయి. ఆలోచనల్తోనూ, బాధతోనూ అతనికి చాలా అలసట కలిగింది.

గడియారం ఐదు కొట్టింది. శ్రీదేవి కిందినించి మేడ

మీదికి వొచ్చింది. చేతుల గాజులూ, కాళ్ళ కడియాల అడుగున వరసగా కట్టిన చిన్న మువ్వల గలగల ధ్వనీ ఆమె ఎంత నిశ్శబ్దంగా వొద్దామన్నా, ఆ నిశ్శబ్దాన్ని చీల్చుకుని కొంచెంగా వినపడ సాగాయి. నెమ్మదిగా వొచ్చి తన పక్కని ఆక్రమించుకుంది.

"శ్రీదేవీ ..." అతను నెమ్మదిగా పిల్చాడు. శ్రీదేవి ఉలిక్కిపడింది. గుండెలు వేగంగా కొట్టుకోసాగాయి. చాలా ఆశ్చర్య పడింది. ఏమిటిది?- కాని ఓ క్షణంలోనే కోలుకుంది.

అతను "శ్రీదేవీ..." అన్నాడు మళ్ళీ.

"ఎవరూ? మీరా?" అంది అతనివైపు దొర్లి.

"అవును; నేనే"

"ఏం నిద్దర రావడం లేదా?"

"లేదు; నువ్వు ఇందాకటినుంచి యెక్కడకి వెళ్ళావ్?"

శ్రీదేవి మాట్లాడ్డేదు.

"అప్పుడే రెండు గంటలైంది, మెలకువ వొచ్చి. నిన్ను పిలుస్తే పిలుపులు గాలిలో కలిసిపోయాయి. ఇంతసేపూ ఎక్కడ వున్నావ్?" చాలా నెమ్మదిగానూ, జాలికరంగానూ, స్పష్టంగానూ మాట్లాడాడు.

"కిందికి వెళ్ళాను. ఏం? ఏం కావాలి మీకు?" శ్రీదేవి బదులుగా అడిగింది.

"నన్ను మోసం చెయ్యడానికి ప్రియత్నం చెయ్యకు శ్రీదేవీ. అది నీ అందానికీ, స్వభావానికీ తగినది కాదు. నువ్వు నన్నెరుగుదువు. నిన్ను యెంతగా ప్రేమిస్తున్నానో నీకూ తెలుసు. నిజం చెప్పు. నాకదే శాంతినిస్తుంది. నేను

యెంతటి నిజాన్నైనా భరిస్తాను గాని. అబద్ధాన్నీ ద్రోహాన్నీ సహించలేను."

నిశ్శబ్ద క్షణాలు కొన్ని గడిచాయి.

శ్రీదేవి మానసిక పరిస్థితిని గురించి చెప్పగలగడం కష్టం. సంజీవరావులోని ఆకర్షణేదో శ్రీదేవిని తనవైపు లాక్కుందిగాని, ఆవిడకి సుబ్బారాయుడికి ద్రోహం చెయ్యాలనే తలంపు యెప్పుడూ లేదు అతని మీద ప్రేమ మారలేదు. అతని ప్రస్తుత పరిస్థితిని బట్టి ప్రేమ యెక్కువైంది. అందుకనే తన రహస్య జీవితాన్ని తను ఇక్కడెవ్వరూ కనిపెట్టలేనంతగా యెక్కువ సేవచేసి, అతన్ని మెప్పించ కలిగింది. కాని లోపల ఒక భయం లేక పోలేదు. సామాన్య మనుషుల్లో ఉండే ఈర్ష్య, అసహనం, స్త్రీని గురించిన భావాలు అతన్ని బలిగొని నిజాన్ని తెలుసుకున్న అతన్ని అధోగతిలోకి దారితీస్తాయేమో అని భయపడింది. అందుకనే చాలా జాగ్రత్తగా ప్రవర్తించింది. సంజీవరావూ అంతే! తన ఈ ప్రేమ జీవితాన్ని చాలా రహస్యంగా గడిపాడు. ఒక్క లక్ష్మికి తప్ప యెవరికీ తెలీదు. ఆవిడ నోరుకూడ కట్టి వేయబడింది.

"ఏం శ్రీదేవీ, మాట్లాడవేం!" అన్నాడు మళ్ళా.

అతని జాలిగొంతుక వినిన్నాక, తన ప్రవర్తనని చూసుకొంటే ఒకరకమైనసిగ్గూ, కించభావం కలిగి, అవమానంతో కళ్లలో నీళ్ళుతిరిగాయి, శ్రీదేవికి ఏం చెప్పాలో తెలీలేదు. కాని యెప్పుడూ లేంది, అతని దగ్గర అబద్ధం ఆడలేక పోయింది. ఆ ప్రయత్నం దానంతట అదే చచ్చి పోయింది.

"మీకు ద్రోహం చేస్తున్నాను. పాపిని" అంది రుద్ధ కంఠంతో; తలగడలోకి ముఖాన్ని దూర్చి, వెక్కి వెక్కి ఏడవ సాగింది, యెవరో కొట్టినట్టు. అతను చెయ్యిజాచి "ఇటు రా శ్రీదేవీ. ఏమిటది? అసలు సంగతి చెప్పవేం?" అన్నాడు.

శ్రీదేవి అతని పక్కమీదికి వెళ్లి, పక్కన పడుకుంది. అతను ఒక చేత్తో మెల్లగా తట్టసాగాడు.

"ఏమిటిది? ఏం జరిగింది?" మళ్లీ అడిగాడు.

"నేను మీకు ద్రోహం తలపెట్టాను"

"ఏమిటది, శ్రీదేవీ?"

"నేను చెడిపోయాను, మీదాన్ని మాత్రమే కాదు."

"ఆఁ! ఏమిటి అంటున్నావు? యెవడా దుర్మార్గుడు? రేపే వాడి పని పడదాం"

"నా అధఃపతనానికి యెవరూ కారణం కాదు నేనే అంతా చేసుకున్నాను. మిమ్మల్నే కాక వేరొకర్ని మనస్సులో ప్రేమించి, చోటు యిచ్చాను. అందుకు నన్నేం చేసినా సరే, నేను సిద్ధమే! వాళ్లని మాత్రం శిక్షించడానికి వీల్లేదు".

"అల్లాగేలే! యెవరది ముందు చెప్పు?"

"సంజీవరావుని కూడా ప్రేమించాను?"

"సంజీవరావు!" అతని గుండెలు ఝల్లు మన్నాయి. మళ్లీ రెట్టించాడు. కాని చెవుల్ని నమ్మలేక పోయాడు. ఏమిటి? అంతా కలా? నిజమా? తను అసలు జీవించి వున్నాడా? ఇదేలోకం?

బాగా తెల్లారింది. తూర్పు పక్కనించి యెరని వెలుగులు వీళ్లమీద పడుతున్నాయి.

శ్రీదేవి శిక్షని యెదురు చూస్తున్న నేరస్తురాలిలా, భావరహితంగా చూస్తోంది

"నువ్వూ సాధారణమైన మనిషివేనన్నమాట. ఎవరినేమనడానికి ఏముంది? అంతా నా దురదృష్టం, ఈ ప్రమాదం అదీని. నువ్వూ సాధారణమైన మనిషివే!" తనలో తనే గొణుక్కుంటున్నట్టు అన్నాడు.

ఆరోజు తొమ్మిది గంటలకే శ్రేష్ఠి సంజీవరావుకోసం కబురు పంపించాడు. సంజీవరావు ఏం కొంప మునిగిందోనని వెంటనే వొచ్చాడు.

సుబ్బారాయుడు పడక కుర్చీమీద కూచునున్నాడు. చేతిలో పెద్ద లంక పొగాకు చుట్టవుంది.

"రమ్మన్నారా?" అన్నాడు సంజీవరావు మామూలుగా నిలబడే.

"రా, తమ్ముడూ కూచో" అన్నాడు సుబ్బారాయుడు. ఈ కొత్త రకమైన పిలుపు అతన్ని విశ్చేష్టుణ్ణి చేసింది ఆశ్చర్యంతో చూడసాగాడు.

"ఏం కొత్తగా వుందా, అలా పిలవడం? నాకు కథంతా తెలిసింది చాలా అదృష్టవంతుడివి. శ్రీదేవి ప్రేమని పొందడం అదో వరం. నేను ప్రేమించి ఆవిడ ప్రేమని పొందాలని చూచాను. కాని నీకు అనాయాచితంగా ఆవిడ ప్రేమ దొరకడం చాలా అదృష్టం. నా దృష్టిలో శ్రీదేవో దేవకాంత"

అతని కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. సంజీవరావు తీక్షణ వీక్షణాల్తో నేలని చీలుస్తున్నాడు.

శ్రీదేవి రెండు కప్పుల్తో, కాఫీ తెచ్చి అక్కడపెట్టింది.

తర్వాత నెమ్మదిగా వారిగి భర్త పాదధూళి తీసుకుని కళ్లకు అద్దుకుంది. సంజీవరావుకు దూరంనుంచే నమస్కరించింది, మనస్సులో.

సంజీవరావుకి అంతా అగమ్యగోచరంగావుంది. ఏమిటీ విశాలాంతఃకరణ? యెవరన్నా ఇల్లా క్షమిస్తారా? అతను కోపగిస్తే ఈపాటికి డిస్మిస్ చేసి, నేలది రాసి పారవెయ్యవొచ్చే? యెలా క్షమించాడు ఇద్దర్నీ? ఇలాంటి మనుష్యులు కూడా లోకంలో వుంటారన్నమాట! అతని మంచే తనికి పెద్ద శిక్షైనట్టు బాధపడసాగాడు.

చివరికి "ఇవాళ నేను విల్లు రాయాలి. అందుకు తగిన ఏర్పాటులన్నీ చెయ్యండి" అన్నాడు శ్రేష్టి.

♦ ♦ ♦

సంజీవరావు ఇంటి ముందర కారు ఆగి యజమాని మరణవార్త చెప్పింది. సంజీవరావు సంసారంతో కూడా బయలుదేరాడు.

సుబ్బారాయుడు గుండె ఆగి మరణించాడు. శ్రీదేవి గుండె పగిలేలా ఏడుస్తోంది. లక్ష్మి వెళ్లి శ్రీదేవిని ఓదార్చసాగింది. కొన్ని నిమిషాల్లోనే మిల్ జనం అంతా అక్కడ చేరారు. అందరూ అన్ని విధాల శ్రేష్టి గొప్పతనాన్ని పొగడ మొదలు పెట్టారు. అతను కట్టించిన సత్రాలు, నిలపెట్టిన కుటుంబాలు, వాళ్ల కులంలో చదువుకునే విద్యార్థులకిస్తున్న స్కాలర్ షిప్‌లు అన్నిని.

సంజీవరావు మిల్లుకి సెలవు ప్రకటించి దహనక్రియల ఏర్పాట్లు చెయ్యసాగాడు.

పెద్ద ఊరేగింపుతో, మర్యాదతో అంత్యక్రియలు జరపబడ్డాయి.

సుబ్బరాయ శ్రేష్టి తన మిల్లూ, ఇల్లూ సర్వ హక్కులతో భార్యకి ఇచ్చాడు. సంజీవరావును ఖాయమైన మేనేజరుగా నియమించాడు. తక్కిన కొంత ఆస్థి దానధర్మాలకీ, మిగిలింది తక్కిన దగ్గర చుట్టాలకీ ఇచ్చాడు,

అతను చనిపోయిన నాటినించీ సంజీవరావుని కుటుంబంతో సహా తనింటిలోనే వుండమంది శ్రీదేవి. వారు అంగీకరించారు, చాలా బలవంతం మీద.

కాని శ్రీదేవి ఇదివరకటి మాదిరిగా లేదు. నగలన్నీ తీసివేసింది. తెల్లని సాధారణమైన చీరనే ధరించ సాగింది. తిండి కూడా తినడం లేదు. సంజీవరావు మీద ప్రేమ కూడా ఇదివరకులా లేదు. అంతా ఆధ్యాత్మికంగా మారినట్టయింది. ఎప్పుడూ ఆలోచనలతోనే వుంటోంది,

ఇదంతా సంజీవరావుకి అర్థం కాలేదు. ఆవిడకి పిచ్చి ఎక్కుతుందేమో అనే భయం కలిగింది.

♦ ♦ ♦

ఒకనాడు ఏడు గంటల వేళ కాఫీ అయి అందరూ కూచున్నారు. మామూలుగా శ్రీదేవి రేడియో పక్కని కూచుంది. రేడియో నించి వచ్చే వార్తల్ని ఆపింది శ్రీదేవి, అకస్మాత్తుగా.

అందరూ ఒక్కసారిగా ఆవిడవైపు చూశారు - ఈవిడేం వార్త చెబుతుందా? అని.

శ్రీదేవి వయసు మళ్ళిన ముత్తైదువులా వుంది. జుట్టు

అద్దో మాదిరిగా ముడివేసుకుంది. వొంటినిండా నగలేమీ లేవు. తెల్లని అంచులేని సిల్కు చీర కట్టుకుంది. చేతుల్ని ఓ జత గాజులున్నాయి, అంతే ఒక క్షణం తీక్షణంగా చూసింది. గొంతు సర్దుకుంది.

"మీతో యిన్నాళ్లు గల పరిచయానికి చాలా ధన్య వాదాలు. మానవులు యెదో ఆకస్మిక సంఘటనలవల్ల గాని ఇలాంటి పరిచయ భాగ్యాల్ని పొందరు.

"యెందువల్లోగాని నా హృదయం ప్రీతి ఫలం ఎరుగని ప్రేమతో నిండి వుంది. మొదట ప్రేమించింది ఆయన్ని. తర్వాత నా హృదయాన్ని చీల్చుకుని ప్రవేశించింది మీరు.

"దీన్ని అందరూ అన్నివిధాలా అనుకోవచ్చును. నీచ మైన కథకింద చెప్పుకో వచ్చును. లేకపోతే తుచ్ఛమైన కామం కింద జమకట్టనూ వొచ్చు. కాని నా దృష్టిలో ఇంత కంటె పవిత్రమైన ప్రేమ కనుపించడం లేదు.

"మొదటి చూపులోనే ప్రేమ అనేది అబద్ధం అని నా నమ్మకం. దానికి అర్థంలేదు. తర్వాత ప్రేమ ఒక్కసారిగా ఉట్టిపడుతుందనే వాదన కూడా నా నమ్మకాన్ని పొందలేదు.

"నన్నడుగుతే మోక్షానికి భక్తి యెలా సాధక మార్గ మో, ప్రేమకి కూడా కామం అంతే. అందువల్లే స్త్రీ పురు షులు అంత సన్నిహితులు అవుతారు. మిగతా వ్యక్తులు యెంత స్నేహితం పొందినా వాళ్ల హృదయాలు అంత సన్ని హితం కాలేవు.

"పైగా ఒక స్త్రీ ఇద్దరు పురుషుల్ని సహజంగా ప్రేమించ గలగడం మీద మీకు అపనమ్మకం వుంటే దాన్ని

పోదులుకోండి. నేను మిమ్మల్నీ, ఆయన్నీ కూడా అదే ప్రేమతో ఇప్పటికీ ప్రేమిస్తున్నాను. అది అసాధ్యం కాదు. ఎక్కడైనా అది అసంభవం అయితే అది సాధారణంగా పురుషుల్లో వుండే నీచత్వం, జుగుప్స, ఈర్ష్య, అసహనం, అనుమానాలవల్లే కాని స్త్రీ తప్పు వల్ల కాదు.

"ఇంతకీ నే చెప్పేది, ఇవాళతో నేను మీనుంచి దూరమవుతాను. ఇది నా తుది నిర్ణయం. ఇదిగో ఈ కాగితం. దీనితో నా ఆస్తిమీద వున్న సర్వహక్కులూ మీవవుతాయి.

"నా కోరికేం లేదు. సాయంత్రం రైల్లో కాశీ వరకూ టికెట్ కొని మనః పూర్వకంగా పంపిచండి. అదే నాకోరిక. మిమ్మల్నీ, చెల్లినీ మళ్లీ కలవను.

"కాని వేరే లోకమనేది వుంటే..."

గొంతు పొడారిపోయి, మాటే రాలేదు. కళ్ళు తడిశాయి. లక్ష్మీ, సంజీవరావూ, తెల్లబోయి, మాటలు వినసాగారు.

వాళ్ళు యెంత చెప్పినా శ్రీదేవి నిర్ణయం మార్చుకో లేదు. ఆ వేళ అక్కణ్ణించి కదిలింది...మళ్లీ ఏమైందో తెలీదు.

సంజీవరావు కూతురికి "శ్రీదేవి" అనీ, ఆ మిల్సులోని గుడ్డలకి "శ్రీదేవీ ఫాబ్రిక్స్"అనీ పేరు పెట్టాడు. ★

పాలరాళ్ల ప్రేమచిహ్నం

స్వామి రమ్మన్నప్పుడూ, తర్వాత దారిలోనూ నేను చేసిన వితండ వాదన గుర్తుకు వచ్చి, నన్ను చూస్తే నాకే